

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 29

Fylke: Akershus

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Asker

Emne: Julenissen

Bygdelag:

Oppskr. av: H. Chr. Mamen

Gard:

(adresse): Boks 88, Asker

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Murmester Einar L. Yggeseth, ca. 75 år

SVAR

1.

Julenissen som deler ut gaver mener min hjemmelsmann hører vårt århundre til. Dette bekreftes av andre gamle som jeg har spurt. Ved siden av julekort og julehefter er det helst festene på skolen, vellokalet o.l. som har gjort denne nissen kjent. I hjemmene dekorerer man nok med nisser. Men her er det sjelden nissen som deler ut julegavene. De ligger under juletreet.

Det er vanskelig å få rede på den "moderne" nissens introduksjon i bygden. Men alle gamle er fremmed overfor denne skikkelsen. De føler at han er fremmed, importert utenfra.

2. Det er sjelden nissen deler ut gavene i hjemmet. Når han opptrer i hjemmet, er det helst i et lag for barn i romhelgen eller på nyåret. Da deler han ut godter. På de offentlige juletreffester er det også godter som nissen har med seg. Nissen med poser hører nå med til det faste sermoniell ved en juletreffest for barn - uansett arrangørens stilling til religiøse og andre ideologiske oppfatninger. Nissen får for sitt strev en liten takketale og et hurra-rop.

3.

Det er vanlig at den som klær seg ut som julenisse er kraftig. Han behøver ikke være høy, men bør ha et solid "omfang" så han ruver i salen.

4. Det vanlige utstyret er maske med hvit skjegg, rød, fotsid kufte med belte rundt livet, topplue. Knebukser er ikke vanlig.

5.

Det brukes bare kjøpte masker.

6.

Julebukkene bruker ikke julenissemaske. De har masker som mer ligner klovnenes.

7.

Julebukkene deler aldri ut gaver. Tvert om: De får av julebaksten, frukt, fruktvin o.a.

8.

De unge som ikke har noe videre kjennskap til tuften, identifiserer denne og den nisse som opptrer på juletreffestene. De eldre forstår umiddelbart at det er to ulike skikkelser.

9.

Barna lager eller kjøper selv julepresanger til foreldre og søsken. Det bruker derfor ikke være noen "mystikk" om måten gavene er kommet under treet på.

Selv om det ikke blir spurt om det, tør jeg meddele at tuften har hatt en sterk posisjon helt til århundreskiftet. Mange trodde at det var han som hadde stelt hestene, stjålet

høy fra naboen, men ofte gjorde stygge ting mot sin egen
husbond: Flettet halen på hestene så vrient at det var
umulig å få opp knuten osv.

I denne forbindelse tør jeg henvise til lærer Thomas
Thomasens "Livserindringer" s.45 flg. Boken finnes på
Norsk Skolemuseum - han har mange meddelelser fra Vestby.

Asker 28.des.1953

K. Eds. Møller